

Вогняний ткачик

С.В. ВОЛОДКЕВИЧ, аспірантка Національного університету біоресурсів і природокористування України

Вогняний ткачик, одна з найкрасивіших пташок, має й інші назви: францисканський, оранжевий, вогняний ткаль, малий гренадерський ткач, червоний африканський в'юрок. Поширені ці ткачики в багатьох країнах Африканського континенту: Камеруні, Судані, Уганді, Ефіопії тощо. Населяють вони відкриті ландшафти типу саван, з окремими групами дерев, на яких і влаштовують свої колоніальні поселення. Їжею їм служать переважно насіння трав, що покривають савани, а також терміти та інші дрібні комахи. У негніздовий період вогняні ткачики тримаються зграями, які, зливаючись зі зграями інших видів ткачикових, наприклад червонодзьобими ткачиками, утворюють багатотисячні зграї, що кочують по савані в пошуках їжі. Наліт такого полчища ткачиків на поля сільськогосподарських культур, особливо проса, приносить колосальні збитки хліборобам, тому боротьба з цими птахами ведеться нещадна, аж до застосування динаміту і вогнеметів, якими підривають і випалюють дерева з гніздовими колоніями цих птахів.

Існують два підвиди вогняного ткачика – номінальний, що займає більшу частину ареалу виду, і малий, який (*Euplectes franciscanus pusillus*) мешкає в центральних і південних районах Ефіопії і Сомалі.

Самець у шлюбному вбранні наділений барвистим оперенням. Верхня частина голови, “вухечка”, груди і черевце – оксамитово-чорного кольору. Горло, шия, потилиця, нижня частина спини, верхні і нижні покривні пір'я хвоста – яскраво-червоні. На грудях ці кольори різко розділяються. Крила і хвіст мають бурувате забарвлення із золотим відтінком, верхня частина спини буро-червона. Дзьоб чорний, злегка роздутий біля основи. Самка має скромний наряд. Вона схожа на самку будинкового горобця. Голова,

спина, крила і хвіст покриті темними плямами, а шия, груди і боки – жовтувато-бурі, черевце при цьому біле. Дзьоб і ноги блідо-рожеві. Після линьки самка не змінює забарвлення свого оперення. Самець же після закінчення періоду розмноження змінюється до невпізнання. Він одягається в такий же скромний наряд, як і його подруга.

Важко повірити, що це той же самий птах. Правда, часом у аматорів зустрічаються птахи, що не змінюють після линьки свій шлюбний наряд. Співають самці дуже своєрідно. Спів схожий на звук від тертя шматку заліза, має свисти, що нагадують шпака.

Молоді самці за забарвленням схожі на самку, але трохи світліші і контрастніші. У природі птахи стають статевозрілими тільки у 3-річному віці. В цей же час молоді самці вперше набувають свій яскравий шлюбний наряд. У місячному віці молодий самець повністю повторює поведінку дорослого, але його пісня звучить тихіше. Шлюбний наряд молоді самці надягають на третьому році життя.

На своїй батьківщині вогняні ткачики мешкають в заростях очерету, розташованих біля води. З розвитком землеробства злакові культури зайняли великі площі, які періодично заливаються водою. Це сприяло розселенню ткачків, у тому числі і вогняних, для яких залиті поля стали улюбленим місцем проживання і розмноження. Тут вони ведуть, як вказував ще Альфред Брем, швидше, спосіб життя очеретянок. Вони з такою ж спритністю і швидкістю лазять по стеблах злакових рослин вгору і донизу, проворно бігають по землі і в разі небезпеки так само, як і очеретянки, ховаються в гущавині стебел.

Великих колоній вони не утворюють, але люблять товариство своїх побратимів. Кожен самець володіє індивідуальною гніздовою територією. Він полігам – має 3- або 4-х самок і будує для кожної з них гніздо. Гнізда зазвичай овальної форми, сплетені з тонких трав'яних волокон. Вхідний отвір розташовується збоку біля вершини гнізда. Кріпляться гнізда на стеблах, невисоко над землею. Плетіння їх нага-

дує сітку, через яку можна побачити кладку з 2-4-х блакитних з бірюзовим відтінком яєць. Період розмноження в межах ареалу триває з травня по листопад. За цей час вогняні ткачки встигають зробити 2-3 виводи. Восени молоді й дорослі птахи збираються в "горобині зграї", часто разом з іншими видами ткачків, і кочують у відкритих ландшафтах, харчуючись насінням різних злаків.

Європейські аматори кімнатного утримання птахів познайомилися з вогняними ткачками ще у XVII сторіччі. Перший опис утримання ткачика в клітці з'явився 1794 року. Проте розведення цих красивих птахів вдавалося рідко. Перший вивід у нашій країні отримали в 1975 році. В Європі вогняний ткачик є однією з популярних кліткових пташок, яких здавна утримують у домашніх умовах аматори. Саме назва цих пташок свідчить про яскравість їх забарвлення, хоча це справедливо лише по відношенню до самців під час гніздового сезону.

Кожен самець володіє індивідуальною гніздовою територією. Він полігам – має 3- або 4-х самок і будує для кожної з них гніздо.

При утриманні в клітках або вольєрах деякі самці вогняного ткачика по кілька років не змінюють свого яскравого шлюбного наряду.

Клітки для розмноження вогняних ткачків повинні бути довжиною не менше 1 м. Годують їх різними сортами проса, канарковим насінням. Додатково корму на птицю становить 1,5-2 чайних ложки. Їм необхідно давати і тваринні корми: яєчну суміш, борошняних хробаків, мотилу і дрібних комах. Особливо це важливо при вигодовуванні пташенят. За нестачі тваринних кормів вогняні ткачки кидають годувати пташенят незалежно від його віку.

У природі самець вогняного ткачика практично не бере участі у висиджуванні і вигодовуванні пташенят, тому що доглядає він зазвичай за двома-трьома самками одночасно, тому при клітковому утриманні з метою розведення цих ткачків краще дотримуватися

такого ж співвідношення, тобто 1:2 або 1:3. Якщо ж утримується пара ткачків, то необхідно створити будь-яке укриття (пучки гілок, додатковий будиночок тощо) для того, щоб самка могла там сховатися від занадто активних переслідувань з боку самця.

Токуючий самець вогняного ткачика являє собою дуже цікаве і своєрідне видовище. Піднявши пір'я свого "жабо", витягнувши на прямих ногах і розпушивши пір'я тулуба, пташка розгойдується з боку в бік, нагадуючи вогняну кулю, видаючи при цьому цілий набір звуків, вереск і скрегіт, схожий на окремі фрагменти пісні звичайних шпаків. У перервах між такими шлюбними іграми самець, як правило, будує гніздо. Матеріалом для побудови гнізда служать сухі травинки, пальмові чи луб'яні волокна і т.п. Пташка дуже спритно сплітає і в'яже вузли з цього матеріалу, користуючись дзьобом і лапами. У підсумку виходить гніздо круглої форми з витягну-

тим входом (трубкою), спрямованим донизу. У середині є перегородка, яка відокремлює безпосередньо гніздову камеру від входу. Внутрішнім пристроєм гнізда займається самка, вистилаючи його м'якими травинками, пір'ям тощо. При цьому гніздової підстилки небагато, але вона є обов'язково.

У кладці вогняних ткачків зазвичай два, рідше три яйця зеленувато-блакитного кольору без цяточок. Насиджує їх одна самка 14-15 діб. Пташенята вилуплюються сліпими, червоно-рожевими з рідкісним світлим пушком на голові. У віці 6-7 діб у них відкриваються очі, а в 15-17-добовому віці вони вилітають з гнізда. За забарвленням пташенята схожі на самку, але дрібніші розмірами і мають дуже короткий хвостик. У місячному віці молоді пташки стають повністю самостійними і можуть бути відсажені від самки. Самця можна відсадити зразу ж після того, як самка сяде насиджувати кладку, тому що поширеними є випадки, коли самець розорує гніздо, викидає яйця або пташенят. У неволі ткачки можуть прожити до 20-и років.